

Enheten för naturskydd
Jemt Anna Eriksson
Direkt 010-2250327
Jemt-Anna.Eriksson@lansstyrelsen.se

Regeringen
c/o Miljödepartementet

Begäran om yttrande över Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen

Er beteckning: Remissyttrande från Länsstyrelsen i Dalarnas län SOU 2020:73

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Dalarnas län delar utredningens uppfattning att området som utredningen behandlat är mycket omfattande och komplext. Vi delar också uppfattningen att förslagen i utredningen, liksom detta remissvar, måste ses som en helhet, eftersom många förslag och ämnesområden har nära koppling till och påverkar varandra.

Länsstyrelsen i Dalarnas län tillstyrker utredningens uppfattning att vetenskap och forskning ska utgöra grund för de beslut som ska fattas när det gäller skogen. Med en handlingsplan för biologisk mångfald ökar förutsebarheten till gagn för markägarna. För att uppnå en långsiktighet för planen krävs parlamentariska överenskommelser som sträcker sig längre än en mandatperiod. För en stärkt äganderätt är långsiktigheten också viktig. Den ger myndigheterna möjlighet att kunna fatta beslut om ersättningar då natur och kulturmiljövården är av sådan art att områden ska ha ett skydd och/eller visad hänsyn. De ställningstaganden som myndigheter tar ska vara i form av överklagbara beslut.

Äganderätten är en viktig utgångspunkt som behöver vara tydlig och klar. Samtidigt följer med ägande av mark ett ansvar. Med ett tydliggörande om kunskapskrav i samband med markanvändning framhävs att det med äganderätten också följer en ägandeskyldighet. Länsstyrelsen i Dalarna påpekar att utredningen brister i att inte förhålla sig till fornlämningar och kulturmiljölagen. En lagstiftning som likväl skogsvårdslag som miljöbalk är rättsliga instrument som kan innebära skogbruksrestriktioner.

Länsstyrelsen i Dalarnas län är övertygad om att samverkan och vilja till dialog är avgörande för att lösa de kriser som samhället befinner sig i.

Beslut om skogen ska fattas i demokratisk ordning och vila på en vetenskaplig grund. Utöver mål för naturen ska mål också sättas för att kunna bedöma skogens faktiska möjlighet som råvaruförsörjare.

Länsstyrelsen vill hänvisa till ekosystemansatsen, där det uttrycks att åtgärder ska genomföras på lokal nivå i samhället i syfte att skapa

engagemang och delaktighet. I vårt remissvar tas detta som ett exempel när det gäller förvaltning av älgstammen. Det ska också gälla för samverkan runt den skogliga markanvändningen i syfte att nå effektivitet i samtliga de mål som behövs utifrån den situation som råder när det gäller skog.

Sverige har ett ansvar för att bevara den fjällnära skogen som fortfarande bedöms vara ekologiskt funktionell. I samband med ersättning vid avverkningsförbud ska formella skydd inrättas. För en helhetssyn på den fjällnära skogen, ska formella skydd avgränsas i detalj, så att skogsbruk kan bedrivas i fjällnära skogar utan höga naturvärden.

9 En tydlig skogspolitik för biologisk mångfald och växande cirkulär bioekonomi

9.3 Nationell samordnare för skogsprogrammet

Det är angeläget att Skogsprogrammet har sådan bredd att det tydligt kan hantera alla frågor som berör skogen integrerat. Länsstyrelsen i Dalarna instämmer i förslaget att utse en samordnare på nationell nivå som oberoende och fristående ska leda dialogprocessen samt stötta de regionala skogsprogrammen.

För det arbetet behövs tillräckliga resurser till den nationella samordnarens kansli samt ökade resurser till de regionala skogsprogrammen för att aktivt kunna stötta och ge möjligheter för konkreta satsningar regionalt.

9.4 En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen

En cirkulär bioekonomi med skogen som bas behöver möta de två svåra kriser som världen har, klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald. Utredningen betonar betydelsen av en stärkt dialog och lyhördhet mellan olika skogliga intressen. Länsstyrelsen i Dalarna anser att kriserna ska hanteras utifrån vetenskaplig kunskap. Dialogarbetet är här av stor vikt och de förslag som syftar till att erbjuda arenor för denna dialog är en förutsättning för att minska den starka polarisering som nu råder inom skogen och dess nyttjande. Anspråken på den svenska skogen är hög och det är enbart med en helhetssyn som beslut skatas och utifrån bästa kända kunskap.

Vid ett hållbart bruk av skog tillåts skogen att ha variationsrika livsmiljöer för hotade arter i sådan omfattning att biologisk mångfald inte minskar ytterligare. För klimatomställning så är det viktigt att de skogar som avsätts för naturvård görs på ett effektivt sätt, så att övriga områden kan leverera de råvaror som behövs av angelägna skäl. Effektiv naturvård åstadkoms genom goda

kunskapsunderlag och med en vilja till samverkan mellan markägare, myndigheter och civilsamhället/allmänheten.

Sammantaget instämmer Länsstyrelsen i att en samhällsomställning krävs såväl inom produktion som konsumtion för att en cirkulär bioekonomi ska upprättas. Forskning inom området är viktigt (nya produkter, affärsmodeller och digitalisering). För skogsbruksföretag är det, utöver att producera råvaror som möter upp mot de utmaningar världen har, även viktigt att se att en bioekonomi även rymmer annat än råvaruproduktion, se avsnitt 10.

9.4.1 Ett politiskt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen

Utredningen bedömer det som angeläget att politiken fastställer ett mål för skoglig hållbar tillväxt. Ett tillväxtmål i skogen innebär också att skogens faktiska begränsningar som råvaruförsörjare framträder. Utredningen framhåller också att man genom ett skogligt tillväxtmål skapar en tydligare balans mellan skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö, där mål för miljö sedan länge varit formulerat inom miljömålssystemet.

Länsstyrelsen Dalarna konstaterar att trots sedan länge kända mål för miljön, är många av dessa inte ens nära att uppfyllas. Det är därför inte självklart att ett tillväxtmål medför ett bättre resultat. Däremot bedömer vi det som mycket angeläget att på vetenskaplig grund bedöma skogens faktiska möjligheter som råvaruförsörjare, inklusive möjliga tillväxthöjande åtgärder som plantförädling, gödsling, optimerad ståndortsanpassning mm, för hela landet nedbrutet på länsnivå under olika tidsperioder – 10 år, 20 år, 30 år, 50 år. Skogsråvara har lång leveranstid. Det skulle då åtminstone i stora drag visa vilken tillgänglig råvarumängd som finns, där det också är viktigt att redovisa kvalitet och egenskaper hos råvaran.

Utifrån detta kan man sedan sätta olika mål för nyttjande och hushållning. Ett mål som enbart fokuserar på volym biomassa riskerar att missa viktiga aspekter kring vad biomassan ska användas till, hur lönsamt det är för skogsägare, inklusive större bolag etc., att sälja olika sortiment och att utnyttja biomassan effektivt. I detta sammanhang vill vi även lyfta fram vikten av engagerade skogsägare som vill bedriva ett aktivt skogsbruk, baserat på goda kunskaper om skogens alla värden. Se även punkt 9.6 nedan.

9.5 Regelförenkling för skogsbruket

Regelförenklingar för skogsbruket kräver fortsatt beredning. Generellt vill Länsstyrelsen framföra att om regelförändringar görs så att sådana områden som inte har möjlighet att bära naturvärden, men vars virkesresurs kan nyttjas på etthållbart sätt, enklare kan brukas så är det bra. Samtidigt kan det finnas, i t.ex.

planterad granskog på gammal kulturmark, sådana strukturer/kulturspår/lämningar i markerna som gör att särskild hänsyn behövertas vid avverkning. Då kan inte tillstånd ges för lättvindigt. Det kan likaså krävas kunskap för att efter en avverkning av nyss beskrivna miljöer därefter nyttja marken på lämpligast sätt.

Sammanfattningsvis är regelförenklingar som underlättar för skogsägare generellt positivt. Samtidigt är det helt centralt att ett förenklat regelverk inte får medföra ökad risk för skador eller bristande hänsyn i de skogar som håller särskilda natur- eller kulturmiljövärden.

9.6 Rådgivning för produktion, naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket

En rådgivningskampanj som inbegriper såväl skogsproduktion, effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning i skogen och med utgångspunkt från bästa vetenskapliga kunskap har potential för ett bättre helhetsresultat.

Målkonflikter tydliggörs därmed, samband kan påvisas och en lösningsinriktad samverkan med ingående parter kan ske. Företrädelsetvis bör dessa rådgivningskampanjer drivas på en lokal nivå, där ingående parter har egen rådighet över beslut som tas i markanvändningen. Avgörande är också att den kunskap som förmedlas är lokalt anpassad och öppen för olika sätt att bruka skog, givet att skogsbruket som helhet har flera olika mål att uppnå.

För att en så här omfattande rådgivningskampanj ska ge önskat resultat är det viktigt att tillräckligt mycket kunnig personal finns på plats lokalt, samt med tillräcklig finansiering för att bedriva en god verksamhet. Detta, i kombination med all den kunskap och rådgivning som kan förmedlas via digitala kanaler, bör över tid kunna ge omfattande effekter på hur det praktiska skogsbruket bedrivs. En sådan satsning bör betraktas som en investering för framtiden som bör kunna ge god avkastning på lång sikt.

9.7 Klövviltsförvaltning

I den ovan nämnda rådgivningskampanjen bör klövviltsförvaltningen tas med. Helhetsperspektivet på viltförvaltningen är viktigt på samma sätt som för skogsbruket, som det också samvarierar med.

Bete av bärris kan minska för älgen såväl genom konkurrens med andra hjortdjursom med en alltmer tätande skog. Även viktigt i detta sammanhang är att grunda rådgivningen på lokala förutsättningar och vetenskaplig kunskap.

I remissen från skogsutredningen kan vi läsa att sambandet mellan älgstammens storlek och betesskadornas storlek är klart, så tillvida att en

minskning av älgstammen kommer att generera en minskning av betesskadorna. Länsstyrelsen ser inga sådana tendenser hittills i vårt län ivåra uppföljningar av älgtäthet och betesskadornas omfattning. SLU Umeå har gjort en liknande studie nu i vår med samma resultat fast för hela landet. Det kan med andra ord finnas andra faktorer som även de behöver identifieras för att säkerställa att skadorna inom skogsbruket kan minska.

Länsstyrelsen ser det även som viktigt i sammanhanget att det övergripande målet för dagens älgförvaltning är ”En livskraftig älgstam av god kvalitet som är i balans med betesresurserna”. Vid en sänkning av älgstammen är det därför viktigt att hitta förutsättningar för att bibehålla älgstammens kvalitet. Denna aspekt lyfts inte i utredningen.

I propositionen som föregick den nya älgförvaltningen (2009/10:239) och i föreskrifterna NFS 2011:7) framgår att älgförvaltningen ska vara ekosystembaserad, alltså ska hänsyn tas till hela ekosystemet, inte bara skogsproduktionen. I propositionen fastslår man att ekosystemansatsen, såsom den uttrycks i FN:s konvention om biologisk mångfald, (SÖ 1993:77) bör vara utgångspunkten för älgförvaltningssystemet. Enligt ekosystemansatsen ska åtgärder genomföras på den lägsta lämpliga nivån i syfte att skapa engagemang och delaktighet. Att centralstyra utvecklingen hos älgstammen i landets enskilda ÄFO och ÄSO kan inte sägas vara att arbeta enligt ekosystemansatsens principer och en diskussion om problemen med detta saknas i betänkandet.

Länsstyrelsen vill understryka att en grundläggande faktor för att ha en viltpopulation i balans med fodertillgången är att jägare och markägare finner en samverkan mellan sig, som leder fram till målsättningen. Det är endast vid samverkan mellan dessa parter som satta mål kan nås, ingen av parterna kan på egen hand lösa den uppgiften. Här behöver även klövviltets inverkan på annat än skogsbruket beaktas, t. ex. mängden trafikolyckor, värdet av jakten i sig som rekreation, livsmedels- försörjning, naturturism mm.

9.8 Skogsskadecenter

Kunskaper om skogsskador och hur skogsbruket kan agera bör också kanaliseras till rådgivningskampanjer. Länsstyrelsen konstaterar att ett permanent nationellt skogsskadecenter redan inrättats i samarbete mellan Skogsstyrelsen och SLU. Skötta skogar utifrån bästa möjliga kunskap kan ge skogar som kan

motstå skadegörare. Höga skadegrader på skog kan vara ett hot såväl motbiologisk mångfald som för produktionen av kvalitetsråvaror.

9.9 Mer kunskap behövs för att avgöra hur Sverige uppfyller åtaganden om bevarande av biologisk mångfald

Länsstyrelsen i Dalarna betonar betydelsen av kunskap som tas fram med vetenskaplig metodik och att denna sedan utgör grund för politiska beslut när det gäller skogen. De uppräknade kriterierna som föreslås vara det vetenskapliga rådets uppdrag är i sammanhanget viktiga. När anspråken på skogen är hög från många håll instämmer Länsstyrelsen i att det är angeläget att de naturvårdande åtgärder som görs (avsättningar, hänsyn och restaureringar) utförs på så sätt att naturen kan trygga ett långsiktigt artbevarande samt leverans av ekosystemtjänster. Allt i syfte att åstadkomma en effektiv naturvård där samband i form av konnektivitet och representation är tillgodosedd.

Naturvårdande skötsel blir viktig inom skyddade områden som utgörs av arronderingsmark och utvecklingsmark. Att ”snabba på” att underrepresenterade habitat och substrat utvecklas är en del i den effektiva naturvården, som till stor del behöver göras i direkt samarbete med skogsbruket/skogsproduktionen, också iskogor som är produktionsskogar – det är här de stora skogsarealerna finns.

Utöver formellt skyddade områden är frivilliga avsättningar och hänsyn betydelsefulla för att skapa konnektivitet och livsrum för annars hotade arter. På landskapsnivå behöver skogens beskaffenhet vara känd. Ett faktum som förutsätter transparens och redovisning av skoglig kunskap. När hotade arters livsmiljökrav tillgodoses även i improduktiv skogsmark är det relevant att även beakta dessa områden på landskapsnivå.

Schabloniserad naturvårdshänsyn är sällan effektiv. Med kunskap om de strukturer och element som är viktiga inom aktuellt landskapsavsnitt kan hänsynen tas på ett mer optimalt sätt.

Sammantaget så kräver ovanstående platsbunden information som kompletterar andra yttäckande underlag. Det sedan några år startade arbetet med handlingsplaner för grön infrastruktur är ett verktyg i detta arbete.

Kunskapsunderlag som successivt kan förbättras med ökad tillgång av platsbunden information om skogen. De föreslagna rådgivningskampanjerna, kan om de utförs i en uppriktig dialogform, visa på den gemensamma nyttan av att dela kunskap mellan markägare. Allt för att optimera de satsningar som görs i syfte att åstadkomma den effektiva naturvården.

9.10 Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen

För att agera i enlighet med utredningens förslag förutsätter Länsstyrelsen att det är det vetenskapliga rådet (9.9) som lämnar underlag inför regeringens besluthur uttolkningen av Sveriges internationella åtagande ska göras. För att lyckas med ett långsiktigt åtagande krävs det en parlamentarisk överenskommelse, som är gällande över betydligt längre tid än en mandatperiod.

Om politiken utifrån detta sedan fattar sådana beslut, så att de kan ge en långretidshorisont med garanterade medel för markåtkomst för myndigheternas arbete med formellt skydd av skog, så välkomnar Länsstyrelsen i Dalarna detta.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens konstaterande att myndigheterna idag tvingas till strikta prioriteringar som inte alltid är positiva i ett markägarperspektiv, när anslagen för skydd av skog är årliga. En längre tidshorisont med kunskap om tillgängliga medel för ersättningar ökar tryggheten för den enskilde markägaren, samtidigt som det underlättar myndigheternas arbete över tid.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

Förslaget att ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald tas fram isamverkan mellan det föreslagna vetenskapliga rådet (9.9) och myndigheter, bedömer Länsstyrelsen vara en garant för att det är vetenskaplig kunskap som styr beslutet som sedan tas på regeringsnivån.

När det gäller frivillighet för markägarna inom formellt skydd anser Länsstyrelsen i Dalarna att under de senaste 10-15 åren har arbetet med att formellt skydda natur, i förhållandet till den privata markägaren, utvecklats till en framgångsrik dialog. Det är ovanligt numera att områdesskydd beslutas utan att samförstånd uppnåtts.

Att markägarna genom rådgivningskampanjer och med tillgång till goda kunskapsunderlag blir mer proaktiva i att föreslå områden för formellt skydd är positivt. Om skydd huvudsakligen ska ske utifrån markägarnas initiativ finns dock en risk att naturskyddet blir mindre effektivt.

Länsstyrelsen i Dalarna anser att det är viktigt att myndigheterna har ett tydligt givet mandat att initiera områdesskydd samt att arbeta med att tillgängliggöra kunskap för att visa på konnektivitet och representativitet i syfte att optimera naturvårdsavsättningarna. Ett arbete som ska utföras med dialogen till markägaren i centrum och med ett lösningsinriktat sätt. Med möjligheten att kunna erbjuda ersättningsmark i högre grad underlättas arbetet.

För att fatta inriktningsbeslut för prioritering av statliga naturvårdssatsningar betonar Länsstyrelsen igen att det är på vetenskaplig grund dessa beslut ska fattas, så att konsekvenser av prioriteringar blir så pass kända som det är möjligt. Kontinuerlig uppföljning är ett viktigt verktyg för att undersöka om fattade inriktningsbeslut behöver justeras.

Att det i ett handlingsprogram tydliggörs att det finns miljöer som är av sådan betydelse att dessa är av ett allmänt intresse att de skyddas underlättar myndigheternas arbete. Detta förutsätter att det är i det vetenskapliga rådet som dessa miljöer definieras. De exempel som utredningen räknar upp överensstämmer i hög grad med de skogstyper som nu är benämnda som prioriterade skogstyper i strategin för formellt skydd.

10 Nya och utvecklade skydds- och ersättningsformer

10.2 Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog

Angående frivillighet i skyddet se avsnitt 9.11.

En revidering av strategin för formellt skydd av skog utifrån det föreslagna handlingsprogrammet för biologisk mångfald är logiskt.

Om frivilligt skydd skulle bli det huvudsakliga arbetssättet för formellt skydd är den föreslagna uppföljningen efter fem år nödvändig. Syftet är att bedöma om ett frivilligt baserat skydd verkar i riktningen effektiv naturvård.

Markägare som frivilligt vill bidra till att formellt skydda skogar med höga naturvärden ska givetvis ges goda förutsättningar att göra så. Detta innebär dock inte nödvändigtvis att initiativet till skyddet måste komma från markägarna. I en god dialog kring formellt skydd av skog kan initiativet till skydd även komma från myndigheterna, så länge markägarnas synpunkter fullt ut beaktas och myndigheterna kan tänka sig att backa från att formellt skydda skog om markägarna är helt emot detta.

10.3 Nya sätt att skydda skog

Några hotade arter kan leva i små lokala populationer som är rumsligt åtskilda, metapopulationer. När lokala populationer är små löper de viss risk att dö ut, men det lokala utdöendet kan kompenseras av att nya lokala populationer uppstår genom kolonisationer av nya områden. I sådana fall kan tidsbegränsat skydd vara relevanta. Många hotade arter lever dock i sådana miljöer som det är en brist på i skogslandskapet och att behovet av dessa miljöer skulle vara tidsbegränsat är inte troligt.

Att göra så att även biotopskyddsområden kan utformas med en skyddszon är bra för sådana områden där inga föreskrifter för allmänheten och inte heller en skötselplan för anläggningar är nödvändiga.

Naturvårdsavtal för förstärkt hänsyn kan vara ett nytt användbart verktyg i arbetet att restaurera och bibehålla strukturer samt element för att gynna hotadearters behov av livsmiljö.

Naturvårdsavtal som väntansavtal har tillämpats nu under några år. Om framtidens naturskydd har en långsiktig horisont vad gäller tillgängliga medel för områdesskydd så minskar betydelsen av väntansavtal. Markägare kan i samband med inledandet av ett områdesskydd få en tidsplan när markåtkomstmedel kan vara utbetalda.

10.4 Ersättning för naturvård

Länsstyrelsen i Dalarna instämmer i att skattefri ersättning är attraktivt för markägarna. Även andrahandsalternativet som handlar om att ersättning ska kunna hanteras i en ersättningsfond på ett mer ändamålsenligt sätt är troligen uppskattat av markägarna. Genom dessa förändringar är inte intrångsersättning den mest fördelaktiga ersättningsformen för markägare. Ersättningen blir då lika även vid försäljning till staten. Förslaget borde rimligen också medföra att fler markägare ser det som en positiv möjlighet att bedriva skogsbruk så att åtminstone en mindre del av skogsinnehavet utvecklar höga naturvärden, något som då också skulle kunna medföra ett positivt ekonomiskt utfall för markägarens del.

Att en övergång till skattefri ersättning kan innebära att markägare inte i förstahand väljer intrångsersättning framför att sälja till staten anser Länsstyrelsen i Dalarna vara bra. Långsiktigt är det mer rationellt att staten äger den formellt skyddade skogen.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

När det handlar om att skyddad natur utgör en destination för en växande besöksnäring instämmer Länsstyrelsen i detta. Fler nationalparker kan absolut bidra till ett ökat friluftsliv och även naturturism.

Det är dock avgörande att friluftslivet sker på ett hållbart sätt. Zonering är ett verktyg och etableringar av anläggningar och anordningar som löser problem utan att olika aktiviteter behöver förbjudas. Detta förutsätter föreskrifter som är klokt utformade utifrån det naturen tål.

En satsning på folkbildning i hur vi ska uppträda i naturen är angeläget. Länsstyrelsen i Dalarna har erfarenheter av motortrafiksöverträdelser, slitage

och nedskräpning i naturen. Detta är oönskade effekter av friluftslivet. I renbetesområden kan flera friluftslivsaktiviteter störa rennärningen och tillsynen för att så inte sker behöver öka.

Länsstyrelsen i Dalarna vill framhålla att även friluftsliv i skog som inte är formellt skyddad kan vara väl så attraktivt. För att undvika konflikter mellan markägare och kommersiellt bedriven naturturism är det viktigt med samråd och överenskommelser med markägare. För det enskilda friluftslivet är det viktigt att allemansrätten upprätthålls. För att allemansrättens devis om att ”inte störa eller förstöra” ska gälla, vill Länsstyrelsen betona behovet av en folkbildning om detta och även allmän kunskap om hur man bör bete sig i naturen.

Ett större samarbete mellan natur- och kulturmiljövården är positivt. Det biologiska kulturarvet är omfattande och natur i kombination med spår från äldretidens markanvändning behöver synliggöras och skötas i högre grad än vad som nu kan göras i naturskyddade områden. Det är få skyddade områden som är bildade utifrån enbart kulturmiljöns värden. Om fjällnära skogar kommer att skyddas i högre grad så är det angeläget att det samiska kulturarvet och samiska lämningar dokumenteras. För friluftsliv och besöksnäring är kunskapsförmedling och tolkning av natur- och kulturhistoria viktigt.

11 Nyckelbiotoper

För en effektiv naturvård är det av stor betydelse att ha kunskap om var områden med höga naturvärden är belägna. I det sammanhanget har Länsstyrelsen i Dalarna haft nytta av nyckelbiotopsinventeringen. Samrådsplikt och certifiering har gjort att själva inventeringen fått kritiken riktad emot sig. Det är olyckligt med tanke på att kunskap om var naturvärden finns är central i ett landskapsbaserat synsätt för att uppnå synergier som gynnar den biologiska mångfalden och som i sig är av avgörande betydelse för ett hållbart skogsbruk och fortsatt leverans av essentiella ekosystemtjänster inklusive virkesråvara.

Om nyckelbiotoper avregistreras måste den information som är insamlad tas tillvara. I utredningen framgår det inte hur de objektivet beskrivande naturvärdevariablerna ska sparas. Utan en geografisk avgränsning befarar Länsstyrelsen i Dalarna att kunskapen kan bli svårare att använda för analys.

Om nyckelbiotopsbegreppet som sådant blivit för laddat för ett fortsatt bruk, behövs det i samverkan med skogsbruket tas fram nya sätt att samla in kunskap om skogars naturvärden. Här bedömer Länsstyrelsen i Dalarna att länsstyrelserna och Skogsstyrelsen kan samverka inom respektive län.

Tillsammans kan myndigheterna öppet och transparent informera markägare om inventeringsinsatser. De kan erbjuda markägarna att följa med ut under

inventeringen så att kunskap om naturen kan förmedlas och som i ett senare skede kan leda till en markanvändning som utförs på bästa hållbara vis. Ett arbetssätt som i Dalarna redan tillämpas. Detta är insatser som ska kopplas samman med de rådgivningskampanjer som utredningen föreslår i avsnitt 9:6.

Länsstyrelsen är dock införstådd i att budskap om natur/kulturvärden från myndigheter kan upplevas av markägare att äganderätten inskränks. Det behövs upprättas garantier om att inskränkningar i en pågående markanvändning får ekonomisk ersättning inom överskådlig tid, att beslut som myndigheter fattar kan överklagas och en kompetenshöjning hos verksamhetsutövaren att denne har ansvar för markanvändningens påverkan. Från samtliga inblandade i dessa processer måste uppriktiga ansträngningar till för att minska den uppstådda polariseringen.

För att uppnå den effektiva naturvärden, där naturskydd och naturvårdshänsyn görs på optimalt sätt, vilket även skapar underlag för en optimal produktion, är kunskap om skogens beskaffenhet helt central. Handlingsplaner för grön infrastruktur är ett verktyg för att uppnå dessa mål. Här har myndigheterna och skogssektorn ett fortsatt arbete att utföra i att skapa samverkansprojekt och visa goda exempel på när samverkan kan ge resultat. Så väl för de ekosystemtjänster som ett producerande skogsbruk levererar, som för de ekosystemtjänster som naturvärden ger i form av resilienta ekosystem. Miljö och produktion ska tillsammans bidra till att lösa samtidens kriser, klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald.

Att samrådsplikten föreslås försvinna för nyckelbiotoper generellt, så är det Länsstyrelsen i Dalarnas bedömning att det kunskapskrav som beskrivs i kapitel 13 kan ersätta en generell samrådsplikt. Utredningen lyckas dock inte att tydliggöra helt hur detta kommer att fungera. Kunskapskrav ska balanseras mot vad som är proportionerligt. Utöver det så hänvisas det till tillsynsverksamhet, enverksamhet som i praktiken är begränsad utifrån myndigheters resurser.

Brukningenheter med stor förekomst av naturvärden föreslås prioriteras. Så görs redan, även om de årligt tilldelade medlen för områdesskydd kan sätta markägaren i ovisshet när ersättningen kan realiseras. I en långsiktigt finansierad plan som föreslås i ett handlingsprogram (kap 9.11) kan kanske markägarintressena bättre tillgodoses.

13 Kunskaper om naturvärden i skogen

Länsstyrelsen i Dalarna sätter tilltro till att ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen, och som tas fram genom vetenskap, kan sätta rammar för den kunskapsinhämtning som krävs. Som tidigare påpekat anser

Länsstyrelsen i Dalarna att kunskapsinhämtningen inom ett län ska ske i samverkan mellan Skogsstyrelse och Länsstyrelse. Och att denna kunskapsinhämtning ska ske med stor öppenhet gentemot markägare. Kunskap om naturvärden i skogen är en förutsättning för hänsyn och konnektivitet. Kort sagt för att lyckas med en effektiv naturvård.

Utförare av skogsbruksåtgärder (planerare, virkesköpare och markägare) kan bidra till att ta initiativ till åtgärder som är positiva i ett landskapsperspektiv. Tillgängliga kunskapsunderlag som visar vad som utmärker ett landskap kan användas. På motsvarande sätt som rågrannar gemensamt utför avverkningarkan de gemensamt planera för insatser som stärker den gröna infrastrukturen.

14 Hur kunskapsunderlag om naturvärden ska tas fram och hanteras.

Länsstyrelsen i Dalarna har inga invändningar emot förslaget om kunskapskrav i skogsvårdslagen. Resonemanget som utredningen för är rimlig. Markägarnas ansvar för den påverkan som görs på naturen blir tydlig. Myndigheternas instruktion är att ge råd, information och utöva tillsyn. Allt i syftet att bedriva etthållbart skogsbruk.

Skogsutredningen utgår från Skogsvårdslagen och föreslår förändringar av denna i syfte att komma till rätta med ökande konflikter mellan lagstiftning och markägare. Den fokuserar på förslag som den anser förenklar för privata markägare att nyttja sin resurser bättre och grovt uttryckt minska myndigheternas restriktioner. Det stora grundproblemet med utredningen ur kulturmiljöhänseende är att man helt har tappat bort kopplingen till fornlämningar och kulturmiljölagen. I och med det haltar hela frågan om kulturmiljövärden i skogen eftersom skogsvårdslagen bara hanterar en del av helheten. Detta är tydligast uttryckt i att kulturmiljölagen överhuvudtaget inte behandlas i kap 6.2 som behandlar rättsliga instrument som kan innebära skogsbruksrestriktioner. Förslagen riskerar därför att kulturmiljö blir en stoppkloss då länsstyrelser försvårar uppfyllandet av intentionerna med utredningens förslag. Förslag om utökad samverkan är bra, men där måste även kulturmiljö vara med för att nå önskad effekt.

En ytterligare fråga att ta ställning till är om samma kunskapskrav som ställs på markägaren när det gäller naturvärden, även gäller för övrig kulturmiljö- och fornlämning?

14.3 Kortare handläggningstider hos Skogsstyrelsen

Viktigt att angelägna regelförenklningar för skogsbruket genomförs, men förenklningarna får inte medföra ökad risk för att målsättningar om bevarande, biologisk mångfald eller andra hänsyn riskerar att motverkas.

15 Balans mellan brukande och skydd i fjällnära skog

När det gäller bevarandet av fjällnära skog är det angeläget att staten är proaktiv. Ersättning till markägare som innehar fjällnära skog med höga naturvärden ska i största möjligast mån ske med formellt skydd.

Det är orimligt att staten ersätter mark som sedan efter en period kan bli föremål för nya ersättningar eller tillåts avverkas fast ersättning utgått. Snabba beslut om att verka proaktivt med områdesskydd behövs för att minimera de ersättningsärenden som avgörs i domstol.

I samband med avgörandet om formellt skydd eller inte intill befintliga skidanläggningar bör det finnas avstånd mellan områdesskydd och befintliga anläggningar och på så sätt tillåta en viss grad av expansion av företagen.

16 Staten gör en stor investering i fjällskogen

Att ta ett nationellt och globalt ansvar för en skogstyp som fortfarande är funktionell för hotade arter är angeläget. Länsstyrelsen i Dalarna anser att det är viktigt att detaljgränsa dessa områden som ska bli formellt skyddade.

Fortfarande bör en effektiv naturvård vara målet för statens insatser tillsammans med markägarna. Arronderings- och utvecklingsmark i ytterkanterna av avsatta områden ska inte behövas där den procentuella andelen skydd är hög och ökande.

Att staten går i täten och först är de som avsätter fjällnära skogar med höga naturvärden är riktigt. Fjällnära skogar som inte bedöms ha höga naturvärden kan vara viktiga att kunna bruka för lokal ekonomi och försörjning. Det är därför helt centralt att en avgränsning av fjällnära skogar med höga naturvärden görs med hög kvalitet och precision, så att skogsbruk kan bedrivas i de skogar som innehåller höga naturvärden.

Länsstyrelsen i Dalarna, som är ett län där rennäring utövas, betonar vikten av att rennäringens behov uppfylls. Länsstyrelsen i Dalarna ser att komplikationer kan uppstå om statlig mark inom renbetesområden erbjuds privata markägare som markbyte. Ett sådant byte behöver garantera att de privata markägarna förpliktigas att inför skogsbruksåtgärder genomföra samråd med rennäringen.

Vid avgränsning av fjällnära skogar för formellt skydd behöver rennäringens behov vara en viktig parameter att beakta.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Ylva Thörn med enhetschef Jemt Anna Eriksson och projektledare Martin Persson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Fredrik Sandberg samt avdelningschef Björn Forsberg medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.